

, així està el pati

La fractura hidràulica o 'fracking' és una tècnica que genera nombrosos problemes ambientals i que ha estat prohibida a països com França, Irlanda o Bulgària

MEDI AMBIENT · LES ORGANITZACIONS ECOLOGISTES ES MOBILITZEN CONTRA LA RECERCA D'HIDROCARBURS

La fractura hidràulica amenaça més de 350.000 hectàrees dels Països Catalans

Pau Casacuberta i Xevi Planas
redaccio@setmanaridirecta.info

La notícia es va donar a conèixer a través d'un anunci breu al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (DOGC) el 7 de setembre: Montoro Energy Corporation, una empresa dedicada a la investigació i l'explotació de jaciments d'hidrocarburs, està interessada en buscar petroli i gas a Catalunya. Concretament, Montoro Energy ha sol·licitat dos permisos d'investigació a les comarques centrals. El primer permís, anomenat Darwin, afecta 37 municipis de la Segarra, l'Urgell, la Noguera i el Solsonès. El segon, que du el nom de Leonardo, s'estén per 45 municipis del Bages, Osona i la Garrotxa. En total, els dos projectes cobreixen més de 166.000 hectàrees, que se sumen a les 193.000 previstes per la mateixa empresa en tres projectes al País Valencià.

Tal com estableix la Llei 34/1998 del sector dels hidrocarburs, la competència de concedir o denegar un permís d'investigació recau en les comunitats autònomes, en aquest

cas, la Generalitat de Catalunya. Un cop presentada la sol·licitud, l'administració ha d'obrir un període de dos mesos perquè altres empreses puguin presentar les seves ofertes o perquè les persones i les entitats afectades puguin formular les seves objeccions.

Una de les primeres entitats que ha aixecat la veu contra aquesta iniciativa ha estat el Fòrum l'Espitllera, un col·lectiu de la Segarra que agrupa persones procedents del moviment veïnal i ecologista i tècniques i treballadores de l'administració local.

A principis de novembre, el Fòrum l'Espitllera va presentar un document d'al·legacions molt extens davant la Direcció General d'Energia i Mines de la Generalitat, on alertava dels greus riscos per la salut, pel medi ambient i pel paisatge que comporten aquest tipus de projectes. A més, el document també denuncia la falta de transparència i el secretisme amb què està actuant l'administració autonòmica, que ni tan sols ha informat els municipis afectats de les intencions de Montoro Energy.

A banda del Fòrum l'Espitllera, també s'han mobilitzat el Grup de Defensa del Ter i l'Associació de Naturalistes de Girona, que també han presentat les seves al·legacions i estan preparant xerrades i d'altres activitats per alertar la ciutadania de les possibles conseqüències de les explotacions d'hidrocarburs.

El 'fracking' comporta greus riscos per la salut, pel medi ambient i pel paisatge

Els perills de la fractura hidràulica
A l'anunci del DOGC, que ara per ara és l'única informació oficial d'aquest projecte, no s'hi detalla quina tecnologia utilitzarà Montoro Energy per buscar petroli i gas al subsòl de Catalunya. Ara bé, tot fa pensar que el mètode consistirà en la fractura hidràulica o *fracking*, una tècnica que ha generat nombrosos problemes ambientals en altres països i

que, en alguns casos, fins i tot ha estat prohibida, com a França, Irlanda o Bulgària.

En efecte, Montoro Energy està especialitzada en l'extracció de petroli i gas "no convencionals". Aquests tipus de recursos es troben atrapats en roques de pissarra a gran profunditat sota terra. Per accedir als jaciments, les empreses fracturen la roca utilitzant aigua a pressió barrejada amb productes químics. Segons diversos estudis científics, un gran nombre d'aquests productes són tòxics i poden generar càncers, mutacions genètiques i alteracions en el sistema reproductiu.

Tal com assenyala el Fòrum l'Espitllera, el perill més immediat de la fractura hidràulica consisteix en la contaminació del subsòl i del mantell freàtic amb productes químics. Als EUA, on aquesta tècnica es troba en plena expansió, s'han documentat nombrosos casos d'enverinament de persones i animals que viuen en granges properes a les explotacions.

Un altre dels perills que acompanya la fractura hidràulica és la possibilitat d'alliberar material ra-

dioactiu de forma accidental. Un informe del Parlament Europeu adverteix que el fluid de fracturació, en tornar a la superfície, es pot barrejar amb materials radioactius atrapats al subsòl com l'urani, el radi o el radó i entrar en contacte amb l'aigua i l'atmosfera. El gas radó, precisament, es manté actiu entre tres i cinc dies i, després del tabac, és el principal responsable de càncer de pulmó. La fractura hidràulica, a més, també pot provocar terratrèmols. Segons diverses persones sistèmiques, un gran nombre de petits moviments de terra que s'han produït durant els darrers anys als EUA i a la Gran Bretanya es relacionen directament amb aquesta tècnica. Aquests terratrèmols poques vegades superen els quatre graus a l'escala de Richter, però, en un país amb una densitat de població elevada com Catalunya, podrien tenir efectes catastròfics.

I per si tot això fos poc, al pèssim balanç ambiental de la fractura hidràulica, cal anotar-hi també l'impacte sobre el paisatge, l'elevadíssim consum d'aigua per perforar la roca o les emissions de

gasos d'efecte hivernacle derivades del transport rodat i del consum del gas de pissarra.

Fins fa poc temps, la indústria d'hidrocarburs havia descartat el *fracking* perquè es tractava d'un mètode molt costós en comparació amb les tècniques convencionals. De fet, alguns jaciments que es volen explorar ara ja es van investigar fa més de 50 anys, però els rendiments eren massa pobres perquè les explotacions prosperessin. Ara, en plena crisi ecològica i amb els preus dels combustibles fòssils pels núvols, aquests jaciments han tornat a despertar l'interès de la indústria dels hidrocarburs.

Els ajuntaments afectats afirmen que no estan al corrent de la sol·licitud presentada per Montero Energy

Els consistoris, desconcertats

Un dels aspectes més inquietants d'aquest projecte, que pel seu pacte ambiental podria ser comparable a Eurovegas, és l'escassa informació que l'administració autonòmica ha traslladat a les entitats i les administracions locals. A tall d'exemple, podem dir que cap dels ajuntaments esmentats a l'anunci del DOGC amb qui ha contactat aquest setmanari estava al corrent de la sol·licitud presentada per Montero Energy.

L'anunci del DOGC, d'altra banda, no aporta gairebé cap detall sobre el projecte. No es coneix la ubicació exacta dels sondejos ni les activitats que es duren a terme ni els productes químics que es fan servir en cas que la Generalitat deixi aprovar la sol·licitud. Aquesta

LLUÍS RAFOLS

indefinição, que organitzacions ecologistes com el Grup de Defensa del Ter consideren intencionada, dificulta l'articulació d'un moviment d'oposició.

De fet, el secretisme amb què està actuant la Generalitat podria ser motiu de denúncia, ja que, segons la Llei 27/2006 de 18 de juliol, les administracions públiques estan obligades a ser transparents i oferir mecanismes de participació ciutadana en totes aquelles decisions que puguin afectar el medi ambient i la salut de les persones. L'actuació de la Generalitat també

vulnera la convenció d'Aarhus, firmada per l'Estat espanyol, que vincula els drets humans i els drets ambientals i estableix com a necessària la participació social, la justícia i el dret a la informació en els afers ambientals.

Vincles amb Halliburton

De la mateixa manera que no sabem gairebé res sobre els projectes Darwin i Leonardo, tampoc disposem de gaire informació sobre l'empresa que pretén fer les prospeccions.

Ara per ara, l'únic que sabem de Montero Energy és que es tracta

d'una filial de R2 Energy, una empresa canadenc especialitzada en l'extracció de gas i petroli a Europa, l'Amèrica Llatina i d'altres "països estratègics".

L'administrador únic de Montero Energy a l'Estat és Craig Steinke, la mà dreta d'Ian Telfer, un magnat de la indústria minera que es compta entre els homes més rics del planeta. Tant Steinke com Telfer han treballat i mantenen bons contactes amb Halliburton, la polèmica multinacional que es va encarregar de reconstruir l'Iraq devastat per les bombes nord-americanes i d'extreure'n el seu valuós tresor, el petroli.

Com segurament deuen recordar les lectures d'aquest setmanari, Halliburton ha estat involucrada en nombrosos casos de corrupció relacionats amb els fastuosos contractes que va concedir el Pentàgon durant aquella època.

Més sol·licituds de permisos

A banda de Catalunya, Montero Energy també ha sol·licitat permisos d'investigació al País Valencià, Aragó, Castella i Lleó, el País Basc i Cantàbria. En aquest últim cas, les intencions de les diferents empreses -entre les quals trobem Repsol i Gas Natural- es podrien veure frustrades per l'ampli moviment d'oposició ciutadana, que ha aconseguit arrencar un compromís al govern autonòmic per prohibir el 'fracking'.

Al País Valencià, els projectes Arquímedes, Pitàgores i Aristòtil afecten 193.000 hectàrees de l'interior de Castelló. Responsables de Montero Energy ja s'han reunit amb les alcaldies dels municipis afectats per convèncer-les dels "beneficis" que podrien obtenir en cas que les explotacions prosperin.

Precisament, l'octubre passat, va néixer la Plataforma Anti-Fracking de les Comarques de Castelló, que articula el moviment d'oposició ciutadana al País Valencià.

Promeses de creació d'ocupació

El context actual de depressió econòmica posa les coses fàcils a empreses com Montero Energy. L'oferta de llocs de treball en un país on la taxa d'atur s'enfila fins al 25% resulta molt temptadora, fins i tot quan els estudis científics desaconsellen totalment la fractura hidràulica.

Els mitjans de comunicació vinculats al govern convergent s'han afanyat a destacar els beneficis econòmics que podria aportar la investigació en hidrocarburs. En un article del 22 d'octubre, *La Vanguardia* recull les paraules de Rafael López, cap d'explotació de Montero Energy a l'Estat espanyol.

Al País Valencià, els projectes afecten 193.000 hectàrees de l'interior de Castelló

Segons López, cada sondeig per buscar petroli i gas podria generar fins a 200 llocs de treball, bàsicament gent que faci de peó, gent per conduir camions i membres de seguretat. López, a més, treu pit sobre l'impacte econòmic a les comarques afectades: "Ocuparem hotels i necessitarem serveis d'hostaleria. Fins i tot podríem llogar un polígon industrial sencer!".

Naturalment, en aquest balanç econòmic, Rafel López no té en compte els aspectes ecològics ni socials del projecte: el cost per la salut pública en cas d'accident, la contaminació de l'aigua, la gestió dels residus, l'impacte paisatgístic de les prospeccions o l'espèl dels recursos naturals. Tot això no forma part de la comptabilitat de les empreses d'hidrocarburs ni de l'economia convencional.

Les xifres de la fractura hidràulica

Per produir 1.000 m³ de gas de pissarra, cal mesclar 100 quilos de sorra, 2.000 litres d'aigua i un còctel de productes químics i bombar-ho a alta pressió en nombrosos pous de 2.000 o 3.000 metres de profunditat escampats per tot el territori.

S'utilitzen milions de litres d'aigua amb aquests productes tòxics, que acaben contaminant els aqüífers i els rius. Gràcies al

sistema de patents, les empreses explotadores no estan obligades a declarar quins additius químics utilitzen, però a vegades han transcendit a la llum pública; es tracta de productes tòxics i cancerígens com el bromur, el clorur, radionucleïds com l'estronci o el bari, benzè, toluè, l'etilbenzè o l'acrilamida. Només el 85% del fluid utilitzat es pot recuperar, la resta s'escampa per l'ecosistema o es

manté a l'espera dins les basses d'emmagatzematge de residus.

Aquesta tècnica té un rendiment energètic molt baix; els jaciments més productius produeixen durant tota la seva vida el mateix que un jaciment convencional en un mes: 6,35 milions de m³ de gas. A més, segons la composició d'algunes extraccions, poden arribar a tenir pèrdues netes d'energia o un rendiment encara menor.

'Gasland', el documental que ha irritat la indústria d'hidrocarburs

L'any 2010, es va presentar *Gasland*, un documental escrit i dirigit pel realitzador nord-americà Josh Fosh. El film, que ha estat definit per algun crític com a "pel·lícula de terror", descriu l'impacte de la fractura hidràulica en diverses comunitats de l'oest dels Estats Units. Les imatges d'un individu que encén l'aigua de l'aixeta de la seva llar amb un llumí han donat la volta al món i s'han convertit en

un símbol del moviment antifraccking. A França, *Gasland* va tenir una gran repercussió i és un dels motius que explica que aquest país hagi prohibit les explotacions amb fractura hidràulica. Amb la mateixa intenció de denúncia, Dani Amo i Rosa Martínez van presentar, aquest estiu, *La Sombra del Fracking*, un reportatge realitzat a Castella i Lleó i que es troba disponible íntegrament a Internet.